

Un festival de tradiție

Festivalul de interpretare a piesei de teatru într-un act „Mihail Sorbul” a ajuns la cea de-a XVII-a ediție, gazdă fiind, ca de obicei, orașul Botoșani.

Acolo, în perioada 7-9 noiembrie 1997, principalii organizatori, Consiliul Județean, Centrul Creației Populare și Inspectoratul pentru Cultură, au dat o notă aparte manifestării. Acest „aparte” l-a constituit faptul că nu a fost un concurs cu premii pentru interpretare, ci o întâlnire destinată, care a inclus șase spectacole ale unor trupe de palmares cunoscut. Separat, au fost premiate textele din concursul de dramaturgie. A existat un colocviu intitulat „Importanța teatrelor de amatori la sfârșit de mileniu” și, în încheiere, actorii Teatrului „Mihai Eminescu” din Botoșani ne-au oferit un spectacol cu piesa lui Matei Vișniec **Spectatorul condamnat la moarte**, în regia lui Ion Ciubotaru.

De asemenea, trebuie salută lansarea primului număr al publicației „Teatrul românesc”, lunar de opinie și atitudine editat de Viorel Savin, directorul Teatrului Bacovia din Bacău.

Consemnăm prestația deosebită a Grupului de teatru „Ludic” al studenților din Iași cu spectacolul **Conu Leonida față cu reacțiunea** de I. L. Caragiale, a Ateneului Popular din Focșani cu același **Spectator condamnat...** de Matei Vișniec, o relevantă transpunere a textului de către profesioniști și amatori.

Un numeros public tânăr a participat activ și la dezbaterile teoretice, și la spectacolele susținute de Casa de cultură din Panciu, cu un colaj teatral din Eugen Ionescu, Dumitru Solomon și Matei Vișniec, purtând titlul **Tara orbilor**, experiment ingenios, în care aforismele, pantomima și metafora s-au reunit într-o demonstrație originală. Cu două partituri impregnate de „poante” actuale prin chiar titlurile lor – **Asociația crescătorilor de prețuri și Gogo-Bingo** –

Grupul satiric „Lunatecii” din Dorohoi ne-a oferit scenete vesele, cu improvizatii de bun-gust, într-o evidentă evoluție față de edițiile anterioare.

O încercare școlărească, dar care a adus pe scenă prospețimea tinerilor interpreți, a prezentat Grupul de teatru „Arlechin” din Botoșani cu piesa **Capul Brâncovenilor** de Mihai Georgescu.

Notațiile de față au și menirea de a puncta preocuparea deosebită a acestor împătimiți de teatru din Botoșani, a scriitorului Gellu Dorian, care de mulți ani dovedește pasiune și profesionalitate în organizarea

© Mihail Sorbul văzut de Marcel Iancu

festivalului, în ciuda nenumăratelor piedici financiare.

Interesul participanților, actori amatori, regizori, dramaturgi, critici de teatru, ziariști și – nu în ultimul rând – al spectatorilor care au umplut timp de trei zile sala Teatrului „Mihai Eminescu” a fost susținut prin acuratețea și franchețea opiniilor. Ediția a XVIII-a, din 1998, este așteptată cu vădită curiozitate. Se va onora astfel prestigiul patronului ei spiritual, dramaturgul botoșănean Mihail Sorbul.

■ EUGENIU KUHARTZ

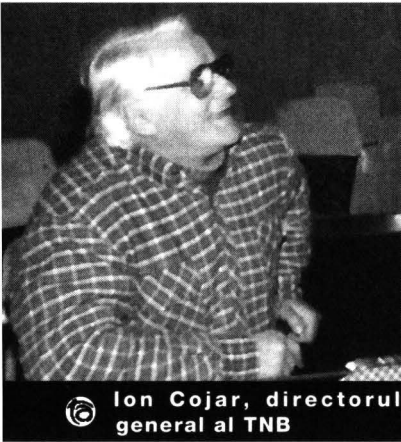
Memoriile unui chiriaș

FRIGUL CA BAZĂ DE DISCUȚII

Într-una din zilele aprig geroase ale sfârșitului de decembrie, cu o săptămână înainte de Crăciun, am urcat patru etaje, din redacția revistei „Teatrul azi”, la directorul general al Teatrului Național (se înțelege, firește, că revista domiciliază cu chirie în localul teatrului), spre a mă plânge de frigul cumplit ce domnește în cele două încăperi redacționale, frig pentru care ni se percep aproximativ 1 200 000 de lei lunar – cinci luni pe an –, costul energiei termice. Directorul general al Teatrului Național, unul dintre cei mai importanți regizori și pedagogi români, admirabilul Ion Cojar, un bun și înțelept prieten, nu a putut, bineînțeles, să ne ofere căldură și nici să ne reducă imensa cotă de întreținere pe care urmează s-o plătim, riscând apariția revistei. Și, la urma urmei, nici nu e treaba lui – îl înțeleg perfect.

Am stat, în schimb, de vorbă, cu toată seriozitatea, despre **treburile** lui, despre repetițiile la **Azilul de**

noapte, pe care o pune în scenă, cu o distribuție extraordinară, despre proiectele lui îndrăznețe, despre festivaluri și premii, despre actori, regizori și critici. Încerc să reproduc aici, din memorie, câteva secvențe din convorbirea noastră. **Azilul de noapte** ar trebui să fie un spectacol substanțial, puternic și răscolitor, așa că regizorul se străduiește să-i sustragă pe actori de la un contact superficial și aleatoriu cu personajele gorkiene, să-i determine să-și explice fiecare gest și fiecare replică prin recursul la biografia, genealogia, psihologia și filosofia acestora. Îl știu pe Iani Cojar ca pe un regizor de adâncime, de substrat și subtext. Am asistat mai demult la câteva repetiții ale sale și mi-am dat seama că la el nici un actor nu poate trișa, nu poate prinde „din fugă”, nu are voie să rămână descoperit. Regizorul induce interpretului nu numai energie creatoare, devotament pentru personaj și pentru spectacol, dar și inflexiuni culturale. Actorii nu-l prea citesc, în general, pe

© Ion Cojar, directorul general al TNB

Stanislavski, cu atât mai puțin pe Hegel, Husserl, Kierkegaard sau Vianu. Cojar trece ideile estetice printr-un aparat propriu de distilare, de sublimare, și le face accesibile, digerabile, palpabile. E tipul de regizor savant, fără a fi prin aceasta mai puțin artist sau mai puțin eficace. În fond, el are de luptat cu imaginea unor spectacole celebre cu **Azilul de noapte**, care s-au păstrat în conștiința publicului. (Ar fi să ne amintim doar cele două montări ale lui Liviu Ciulei la „Bulandra“...)

Ca director, Ion Cojar vrea să repună Teatrul Național pe locul care, consideră el, i se cuvine de

drept. În acest scop, dezvoltă proiecte impresionante. Mai întâi, vrea să-i reunească în spectacolele Naționalului pe cei mai buni actori din țară. Teatrul va înlocui angajările pentru perioade mai mult sau mai puțin limitate prin contracte pe spectacol, avantați fiind în primul rând actorii, care vor câștiga astfel incomparabil mai bine. Actorilor nefolișiți le încetează contractul sau li se recomandă pensionarea. Teatrul organizează concursuri periodice prin care actorii tineri și talentați vor fi selecționați pentru diferite spectacole.

Alte proiecte au în vedere spectacole de anvergură, pe care numai un Teatru Național le poate realiza. La intersecția mileniului al doilea cu mileniul al treilea, Naționalul bucureștean proiectează un spectacol nu numai de mare amploare, dar și profund semnificativ pentru filosofia epocii revolte: **Furtuna** de Shakespeare, în regia lui David Esrig, operă ce va simboliza bătălia pentru om, bătălie pe care până acum societatea, ca și Prospero, a pierdut-o. Spectacolul va fi precedat și succedat de dezbateri, simpozioane, colocvii și de o intensă mediatizare. Apoi, **Richard al II-lea** de același Shakespeare, într-o versiune pentru care se duc tratative cu Mihai Măniuțiu și Marcel Iureș. În sfârșit, un proiect „Alexander Hausvater“, construit pe teatrul nord-american. Bineînțeles că toate aceste proiecte n-au fost primite cu entuziasm unanim. Actori buni din teatru au considerat că nu e cazul să fie convocați interpreți din alte trupe, întrucât Naționalul dispune de forțe artistice infailibile. Posibil, răspunde directorul, dar numai în acest fel Teatrul Național va fi cu adevărat Național: grupând elitele.

În sfârșit, Ion Cojar mi-a mărturisit contrarietatea și amărăciunea că, la Festivalul Național de Teatru, profesioniștii au evoluat în același sistem cu neprofesioniștii, așa cum numai sub Hitler și sub Ceaușescu s-a întâmplat, conducând la confuzia criteriilor. În orice caz, directorul a decis ca, în condiții de amestec al valorilor, Teatrul Național să nu participe în viitor la nici o competiție, ceea ce s-a întâmplat la Festivalul dramaturgiei contemporane de la Brașov, unde TNB a fost prezent cu două spectacole (**O batistă în Dunăre** și **Regina Mamă**), ambele hors-concours.

Am vorbit mult și despre multe alte chestiuni, astfel că, în momentul în care ne-am luat rămas-bun, Ioni Cojar a deschis ușa și a constatat surprins: „Au plecat toți... Am rămas singuri...“ Îmi doresc ca umorul din tonul bunului meu prieten să nu exprime cândva, cine știe, vreun trist adevăr.

S-a dovedit în cele din urmă că și frigul poate fi o bază de discuții...

■ DUMITRU SOLOMON

NOI ÎN LUME

New York, 1997

Mai

Cunoașteți celebra arie „Nessun dorma“ pe care Pavarotti o cântă cu batista albă în mână și care a ajuns la fel de populară ca și Coca-Cola? Dacă da, atunci trebuie să știți că opera întregă, numită „Turandot“, compusă de Puccini și din care această arie face parte, Pavarotti a cântat-o integral pe scenă ultima oară în 1975. Știți de ce el, cel mai bun, cel mai performant, cel mai celebru, cel mai iubit, cel mai eclatant dintre tenori, n-a mai cântat întregul rol, care-i vine ca o mânășă, de 22 de ani? Pentru că... nu l-a solicitat nimeni! Acest detaliu din biografia lui Pavarotti l-am citit într-un fascicol din „The Sunday Times“ unde, pe două pagini mari, tenorul dădea un amplu interviu.

Am tras concluzia că nevoia imediată a lumii spectacolului de un anume artist este foarte mică. Și că un artist de popularitatea și calitatea lui Pavarotti poate să aștepte și el mult și bine, pentru că cei care organizează lumea muzicală utilizează, nu și cultivă misterul artistic.

Această mică introducere vrea să sublinieze absurdul la care a ajuns lumea noastră suprasaturată de informații, grăbită, unde arta se face cu aparate electronice și unde nu numai fiurul creator, dar și logica sunt adesea ignorate. Nu trebuie, însă, să fii nedrept: numai grație acestei lumi, cu tot arsenalul ei electronic, e posibil să fii în toate punctele de pe glob, să duci cu tine mister și autenticitate prin cabluri și impulsuri electrice. Ce s-ar face azi Cehov fără ajutorul faxului sau al DHL-ului? Cum aș fi putut aduce omagii metafizice lui Gherasim Luca, poet ilustru, fără Air France și serviciile bancare elvețiene?

Cam la acestea mă gândeam pe când mă întorceam acasă, după trei săptămâni de primă ședere în Statele Unite. Îmi pare rău că trebuie să încep cu sfârșitul, dar imaginea plecării a fost cea mai pregnantă: în uriașul furnicar al aeroportului JFK, într-o seară de mai caldă și senină, s-a nimerit să așteptăm decolarea într-un avion gigantic, așezați pe un fel de șosea perpendiculară pe pistă. Fiind opt avioane care așteptau la rând (eram eu venit din România, dar coadă la avioane nu mai văzusem!), am putut admira pentru prima oară decolările, una după alta, în cele mai mici detalii. Pe urmă, tocmai când ne pregăteam să plecăm, un mic iepuraș alb a țâșnit din iarbă, ca și cum s-ar fi jucat cu aparatele celea mari și albe care scoteau zgomote inimaginabile. La câteva secunde, puteam vedea, prin ușa lăsată deschisă de piloți, orizontul gri întunecat de siluetele Manhattan-ului, culminând cu Empire State Building și World Trade Center. Era ca o glumă: o stampă chinezească veritabilă, fină, serafică, discretă, al cărei desen inefabil și misterios e înlocuit de siluetele zgârie-norilor.

Cu trei săptămâni înainte, venisem pentru a avea un prim contact cu Teatrul Century, un teatru off-Broadway construit cu doi ani în urmă sub coordonarea lui